

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Сокурєнко Валерій Васильович –
кандидат юридичних наук, доцент,
проректор КНУВС по службі

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ СУЧАСНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Розглянуто питання щодо необхідності створення регіонального міжнародного миротворчого центру з підготовки спеціальних поліцейських підрозділів для виконання миротворчих місій за світовими стандартами.

Ключові слова: миротворча місія; воєнно-політичний конфлікт; миротворчий центр; миротворчі операції.

Рассмотрен вопрос о необходимости создания регионального международного миротворческого центра подготовки специальных полицейских подразделений для выполнения миротворческих миссий по мировым стандартам.

Ключевые слова: миротворческая миссия; военно-политический конфликт; миротворческий центр; миротворческие операции.

Consider establishing a regional center for international peacekeeping training of special police units to peacekeeping missions to international standards.

Key words: peacekeeping mission; military and political conflict; Peace Center; peace operations.

Активізація протягом останніх десятиріч міжнародної миротворчої діяльності як інструменту врегулювання воєнно-політичних конфліктів і криз та збільшення їх кількості потребує ретельного аналізу як їх ефективності, так і соціально-економічних наслідків. Мається на увазі неоднозначний вплив міжнародних миротворчих операцій на ситуацію у країні військового конфлікту та їх оцінка сторонами військового протистояння й міжнародною спільнотою. Сучасні воєнно-політичні конфлікти є наслідком суперечностей, що об'єктивно існують у низці

НАУКОВИЙ ВІСНИК КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, № 4, 2010

держав та визначають міждержавні відносини в окремих регіонах [1–3]. Вони також характеризуються певними особливостями, які не були притаманні конфліктам п'ятнадцяти–двадцятирічної давності [2; 4]. Ці особливості не тільки породжують низку нових небезпек для сусідніх держав, а й суттєво впливають на безпеку в глобальному масштабі. Згідно з даними інститутів, що досліджують проблеми миру [5, с. 77–85; 6], за період після закінчення “холодної війни” на планеті виникло понад 60 значних воєнно-політичних конфліктів. Серед них лише декілька були міждержавними (Індія – Пакистан, Ефіопія – Еритрея, Ізраїль – Палестина, США – Ірак), решта – внутрішньодержавними. Така тенденція внутрішньосуспільних криз, зумовлених причинами економічного, політичного, етнічного й іншого характеру, безпосередньо вплинула на всі держави світу. Наприклад, сьогодні колись “спокійний” європейський континент продовжує відчувати наслідки потрясіння, пов'язаних з одними з наймасштабніших внутрішньосуспільних криз на територіях колишньої Югославії й колишнього Радянського Союзу. Характерними особливостями воєнно-політичних конфліктів сучасності є надзвичайна послідовність ворогуючих сторін у досягненні своїх цілей, готовність вести боротьбу до переможного завершення, незважаючи на тиск світової спільноти, ембарго, санкції та інші дії. Сумна статистика жертв воєнно-політичних конфліктів свідчить, що сьогодні від їх наслідків страждає насамперед мирне населення, відсоток жертв якого становить понад 80 [7, с. 15]. За таких умов одним із найбільш дієвих способів стримування сторін від радикалізму, припинення жорстоких виявів воєнно-політичних конфліктів, обмеження поширення наслідків цих конфліктів на інші держави та їх урегулювання залишаються *міжнародні миротворчі операції*. Сьогодні потреба у проведенні міжнародних миротворчих операцій силами міжнародної спільноти, окремих регіональних організацій, які несуть відповідальність за збереження миру й безпеки, відчувається надзвичайно гостро. Зусилля міжнародної спільноти у врегулюванні міжнародних конфліктів значно зросли [8]. Однак, маючи такі значні потенційні ресурси щодо врегулювання воєнно-політичних конфліктів в Європі, міжнародне співтовариство й низка високорозвинених держав не можуть ефективно використати свої сили та засоби для врегулювання цих конфліктів.

Міжнародні миротворчі операції як частина силових та політичних акцій дають змогу впроваджувати комплекс заходів щодо локалізації та врегулювання розв'язаних воєнних конфліктів шляхом цілеспрямованого використання військової сили. Для України як держави, що бере участь у багатьох міжнародних миротворчих операціях, є злгоденними питання визначення місця й ролі миротворчих операцій, їх значення для забезпечення національної безпеки та зв'язок цих питань із силами й засобами міжнародних миротворчих операцій як основного або базового компонента врегулювання.

НАУКОВИЙ ВІСНИК КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, № 4, 2010

Операції ООН із підтримки миру є ефективними з точки зору втрат, якщо їх собівартість порівнювати із втратами, яких завдають конфлікти, гибель людей та економічні збитки. Як зазначили вчені з Оксфордського університету Пол Колієр та Анке Хофлер [9, с. 12], інвестиції в миротворчі операції ООН, порівняно з операціями, що проводяться спеціально створеними для цього коаліціями, відрізняються тією явною перевагою, що їх фінансування здійснюється на базі діючого механізму глобального розподілу фінансових, матеріальних витрат та витрат на персонал. Завдяки дослідженню, проведеному Бюро з питань звітності адміністрації США, було встановлено, що проведення миротворчої операції, подібної Місії ООН зі стабілізації в Гаїті (МООНСГ), коштувало б США приблизно вдвічі дорожче ніж ООН – 876 млн дол. США, порівняно з виділеними ООН на перші 14 місяців проведення Місії 428 млн дол. США [10, с. 25]. Це свідчить про ефективність операцій ООН з точки зору економічності, але не розкривається політична складова, що відіграє вирішальну роль у розв'язанні конфліктів.

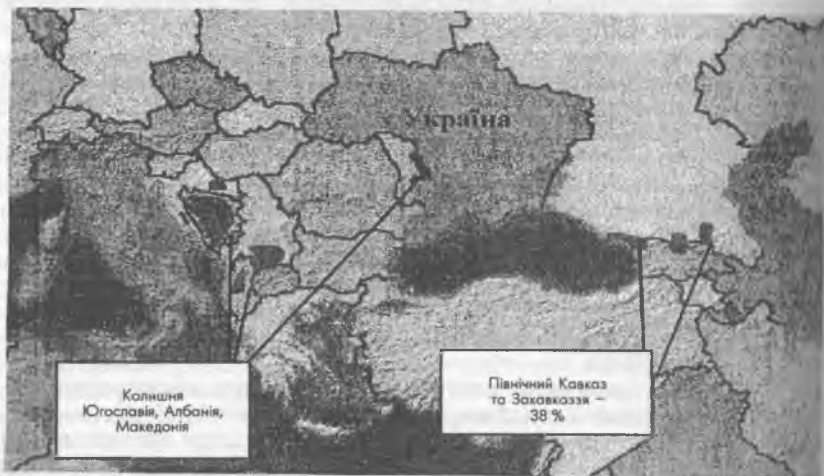
Протягом останнього десятиріччя міжнародна миротворча діяльність була зумовлена особливостями воєнно-політичної обстановки, що склалася внаслідок дії складних політичних процесів, та продовжує безпосередньо впливати на безпеку держав світу.

Наприкінці XX – на початку XXI ст. кількість воєнно-політичних конфліктів на планеті значно збільшилася. Цей процес також зачепив сучасну Європу та держави євроатлантичного регіону. Традиційно, після закінчення Другої світової війни, цей регіон вважався стабільним і прогнозованим. За часів “холодної війни” на території Європи не відбулося жодного внутрішнього воєнно-політичного конфлікту. Однак сьогодні цей стан стабільності піддається певним небезпідставним сумнівам. Факти свідчать, що із закінченням “холодної війни” в низці держав євроатлантичного регіону виникли надзвичайно небезпечні та непрогнозовані внутрішні воєнно-політичні конфлікти, для врегулювання яких міжнародна спільнота витратила і продовжує витратити колосальні зусилля.

Більшість воєнно-політичних конфліктів останнього десятиріччя, що виникли в євроатлантичному регіоні, відбувалися на територіях, що раніше вважалися неконфліктними. Ще декілька років тому ні про жодні воєнні дії, кровопролиття й насильство в цих районах навіть не йшлося. Про фактичне становище, виникнення небезпечних конфліктних ситуацій і зростання напруженості в деяких державах було відомо лише окремим фахівцям. Сьогодні практично всі воєнно-політичні конфлікти навколо України є “новими”, початок бойових дій яких припадає на період після 1989 року. До цих конфліктів належать (рисунок):

серія воєнно-політичних конфліктів на території колишньої Югославії (між окремими колишніми союзними республіками);

збройний конфлікт у Придністров'ї;
воєнно-політичні конфлікти на територіях Кавказу та Закавказзя

Географія розподілу та співвідношення кількості людських втрат у воєнних конфліктах навколо України протягом 1988–2004 рр.

Загалом площа воєнно-політичних конфліктів в євроатлантичному регіоні збільшилась та охоплювала від 100 тис. км до 250 тис. км [5; 6]. Інтенсивність ведення бойових дій, площа території воєнно-політичних конфліктів дають підстави дослідникам говорити про зростання масштабів цих конфліктів на локально-регіональному рівні [11, с. 28–37].

Динаміка кількості "активних" локально-регіональних воєнно-політичних конфліктів у світі в період з 1989 до сьогодні, показує, що більшість миротворчих операцій мають не тільки військовий, а й насамперед поліцейський характер. Військові контингенти не в змозі відповідно до їх професійних якостей виконувати непритаманні їм завдання. Як приклад можна розглянути операції коаліційних сил НАТО та країн партнерів в Афганістані та Іраку. На початку проведення цих операцій військові намагалися тренувати місцеву поліцію не маючи уявлення про роботу поліції загалом. Як найдосвідченіші інструктори до тренувань залучалися поліцейські-резервісти, які випадково опинились у районі проведення операції.

Нова американська адміністрація переглянула підхід щодо проведення міжнародної миротворчої операції в Афганістані. Вона намірилася залучити до співпраці поліцейських (жандармів) із Франції та

НАУКОВИЙ ВІСНИК КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, № 4, 2010

ФРН. Ці країни в Європі вважаються як стандарти порівнянно з іншими поліцейськими формуваннями.

З огляду на те, що останніми роками Україна активно намагається наблизитися до Європейської спільноти та відповідати її стандартам у різних сферах діяльності, і маючи багатий досвід участі в міжнародних миротворчих операціях із 1994 року, створення регіонального міжнародного миротворчого центру з підготовки спеціальних поліцейських підрозділів для виконання миротворчих місій є необхідністю.

Метою створення такого центру буде підготовка як українських, так і іноземних підрозділів (на контрактній основі), згідно зі стандартами та сертифікацією ООН. Це допоможе в подальшій роботі для наших фахівців щодо вивчення умов взаємодії та підвищення рівня навчання за міжнародними стандартами в режимі реального часу. Як приклад можна навести кращі регіональні центри, такі, як Африка – Гана, Азія – Китай, Європа – Італія.

Найоптимальнішою базою для реалізації проекту створення регіонального міжнародного миротворчого центру з підготовки спеціальних поліцейських підрозділів для виконання миротворчих місій є Київський національний університет внутрішніх справ, що має потенційні можливості для успішної реалізації такого проекту. По-перше, університет має навчальний полігон, розташований в нп. Віта-Поштова, та вільні площі, які можна використати для розташування миротворчого центру; по-друге, має достатню кількість фахівців з досвідом участі в міжнародних миротворчих операціях у різних регіонах світу та відповідний освітній рівень і яких, у разі необхідності, можна залучати як експертів-викладачів за контрактом; по-третє, університет активно співробітничав та докладає чимало зусиль для підтримання професійних зв'язків з Центром з підготовки офіцерів багатонаціональних штабів Міністерства оборони України та з іншими міжнародними організаціями, які мають свої представництва в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поздняков Э. А. Современные геополитические изменения и их влияние на безопасность и стабильность в мире / Э. А. Поздняков // Военная мысль. – 1993. – Вып. 1. – С. 11–17.
2. Перепелица Г. М. Феномен воєнно-політичного конфлікту в сучасній етнополітичній ситуації / Перепелица Г. М., Мокляк М. М., Фареник С. О. – К.: НІСД, 1995.
3. Кривохижа В. Проблеми сучасної миротворчості / В. Кривохижа // Миротворча діяльність України: кооперація з НАТО та іншими структурами європейської безпеки. – К.: Стилос. – 2002.
4. Хоменко Г. Д. Конфлікти в міжнародних відносинах на початку ХХІ століття: зміна парадигм / Г. Д. Хоменко // Наук. вісн. дипломатичної акад. України (вип. 9). – К., 2003. – С. 41–50.

НАУКОВИЙ ВІСНИК КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, № 4, 2010

5. СІПРІ 2002: Щорічник: Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідж. миру. Укр. центр екон. і політ. дослідж. ім. О. Разумкова; редкол. А. Гриценко (голов. ред.) та ін. – К.: Заповіт, 2003.

6. The 2000 Chart of Armed Conflict // Military Balance. International Institute for Strategic Studies. – London, 2000 (Only one map).

7. Op. cit: Democracy and Deep-Rooted Conflict: Options for Negotiators. Editor: Salma Hasan Ali. – Ljubljana: IDEA, 1998.

8. Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict, Preventing Deadly Conflict: Final Report. – Washington, DC: Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict, 1997.

9. Paul Collier and Anke Hoeffler, "The Challenge of Reducing the global Incidence of Civil War" // Centre for the Study of African Economies, Department of Economics, Oxford University. – March 2004.

10. "Peacekeeping: Cost Comparison of Actual UN and Hypothetical U.S. Operations in Haiti", United States Government Accountability Office, Report to the Subcommittee on Oversight and Investigations, Committee on International Relations, House of Representatives, GAO-06-331, February 2006.

11. Міжнародна миротворча діяльність України: 10 років історичного досвіду // [зб. наук. пр.] / Редкол. Шпура М. І. (голова) та ін. – К.: ННДЦ ОІ і ВБ України, 2002.